

Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön (Itla) Kasvun tuki -toiminta tuottaa menetelmäravioita lapsille, nuorille ja perheille suunnatuista mielenterveyttä edistävästä psykososiaalisista menetelmistä. Arvioon vaikuttavat menetelmän kuvaus, vaikuttavuusnäyttö ja käyttöönoton tuki. Lisätietoja arvioinnista saat katsauksen liitteestä 2, arviointioppaasta (Merikukka ym., 2025) ja verkkosivuilta kasvuntuki.fi.

Tämän ja muut menetelmäraviot löydät Kasvun tuen menetelmäpankista.

SYSTEMAATTINEN KIRJALLISUUSKATSAUS

FHille – leikkien ja oppien (FHille – att leka och lära tillsammans & FHille – för en god skolstart)

Ohjelma oppimisen edellytysten ja kouluvalmiuksien vahvistamiseksi (2. arvio)

FHille-ohjelmaa koskevat yksityiskohdat on tarkistettu ohjelman kotipesän edustajilta.

Tämä systemaattinen katsaus on FHille-ohjelman toinen arviointi. Ohjelma on arvioitu ensimmäisen kerran Kasvun tuen menetelmäpankissa 15.12.2016.

Menetelmän nimi: FHille-ohjelma

Kohderyhmä: 4–6-vuotiaille lapsille ja perheille, joiden ajatellaan hyötyvän lapsen kouluvalmiuksiin kohdistuvasta lisätuesta.

Toteutus: FHille-ohjelma on strukturoitu lukuvuoden mittainen ohjelma. Ohjelmassa vanhemmat varaavat säännöllisesti (noin 2–5 kertaa viikossa) aikaa ohjelman harjoituksiin ja tapaavat FHille-ohjaajaa.

Ilmiön kuvaus ja ohjelman tavoitteet: Monet lapset kaipaavat erityistä tukea koulunaloitukseen. FHille-ohjelman tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä iloisen leikin ja tekemisen, vuorovaikutuksen ja pohdiskelun kautta. Ohjelma huomioi erityisesti maahanmuuttajalasten oppimisen ja kotouttamisen.

Vastemuuttajat: Lapsen oppimisen edellytykset, itsetunto, sosiaaliset taidot, kognitiiviset taidot, motoriset taidot, tunne- ja vuorovaikutustaidot, vanhemman osallistuminen ja kokemus tärkeänä voimavarana olemisesta

Menetelmän kotipesä ja implementointi: Folkhälsan toteuttaa ja ylläpitää FHille-ohjelmaa.

Tiivistelmä

Ilmiöt: Kouluvalmius, oppimisen edellytykset

Johdanto: FHille-ohjelma on suunnattu neljä–kuusivuotiaille lapsille ja perheille, joiden ajatellaan hyötyvän lapsen kouluvalmiuksiin kohdistuvasta lisätuesta. Ohjelma antaa perheille välineitä lapsen oppimisen edellytysten kehittämiseen. Ohjelman pyrkimyksenä on edistää lasten hyvinvointia, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä iloisen leikin ja tekemisen, vuorovaikutuksen ja pohdiskelun kautta. FHille-ohjelman tavoitteena on edistää lapsen kouluvalmiuksia pitkällä aikavälillä. Ohjelmassa pyritään siihen, että vanhempi pääsee osalliseksi lapsensa tapaan ajatella ja oppia.

Tutkimuskysymys: Onko FHille-ohjelmalla näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta lapsen itsetunnon sekä sosiaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen vahvistumiseen tai lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistumiseen suomalaisessa kontekstissa? Toissijaisesti, onko FHille-ohjelmalla näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta vanhemman aktiiviseen osallistumiseen tai kokemukseen tärkeänä voimavarana olemisesta lapselle?

Aineisto ja ohjelmat: Kirjallisuushaku tehtiin kartoitettaville kirjallisuuskatsauksille tyypillisellä populaatio, konsepti ja konteksti (PCC) -hakustrategialla, joka kohdistui kysymykseen: Mitä tutkimusta FHille-ohjelmasta on tehty? Hakusanoina käytettiin: P = vanhemmat ja pienet lapset, C = FHille. Konteksti jätettiin pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi. Ensisijaisena kiinnostuksenkohteena haussa olivat ohjelmasta tehdyt vaikuttavuustutkimukset, mutta mukaan otettiin myös muilla asetelmilla tehtyjä tutkimuksia. Systemaattinen haku tehtiin kuuteen tietokantaan: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Web of Science ja Scopus. Lisäksi suomenkielisiä julkaisuja haettiin Finna.fi-palvelusta.

Tulokset: FHille-ohjelman kuvaus on pääosin hyvää ja sen vaikutusmekanismit perustuvat yhteen tai useampaan ihmisen käyttäytymistä tai toimintaa selittävään yleisesti hyväksytyyn teoriaan tai malliin. FHille-ohjelman käyttöönoton tuki toteutuu yli puolessa vaadituista kohdista, eli käyttöönoton tuki on tyydyttävää. Ohjelmasta ei löytynyt kirjallisuushaussa vertaisarvioituja tutkimuksia.

Menetelmäarvio: FHille on hyvin kuvattu ja teoreettisesti perusteltu menetelmä, joka saa menetelmäarvion 1/5. FHille-ohjelmasta ei ole vaikuttavuusnäyttöä eli menetelmän vaikuttavuudesta ei ole toistaiseksi tietoa.

Johdanto

Menetelmän tausta

FHille-ohjelma on ollut käytössä Suomessa noin kymmenen vuotta, joiden aikana ohjelman on käynyt kokonaisuudessaan läpi lähes 1 300 perhettä. Lisäksi moni perhe on hyötynyt materiaalista osittain ja tarpeen mukaan esimerkiksi osana sosiaalityön perhetyötä. FHille-ohjelma perustuu kansainväliseen Hippy International -ohjelmaan, joka on kehitetty alun perin maahanmuuttajataustaisten lasten koulun aloituksen tukemiseksi (Lombard, 1994). FHille-ohjelmaa ylläpitää ja toteuttaa Folkhälsan. FHille-ohjelmaan on mahdollista osallistua 18 kunnassa esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja sosiaalityön perhetyön kautta. FHille-ohjelma perustuu kansainväliseen Hippy International- ja tanskalaiseen Hippy-inspiroituneeseen HippHopp-ohjelmaan (Lombard, 1994).

Menetelmän kuvaus

Ohjelman kuvaus perustuu FHille-ohjelman käsikirjaan (Finholm, 2021), ohjelman verkkosivuilla olevaan tietoon sekä Folkhälsanilta saatuihin muihin materiaaleihin.

Kohderyhmä

Ohjelma on suunnattu 4–6-vuotiaille lapsille ja perheille, joiden ajatellaan hyötävän lapsen kouluvalmiuksiin kohdistuvasta lisätuesta. Materiaali on saatavilla sekä ruotsiksi että suomeksi.

Ilmiö

Maahanmuuttajataustaiset lapset suoriutuvat koulussa vertaisiaan heikommin (Lombard, 1994). Hippy International -ohjelma, johon FHille-ohjelma perustuu, kehitettiin alun perin vastaamaan tähän ongelmaan. Hippy International -ohjelman on raportoitu edistävän kouluvalmiuksia (Baker ym., 1998; Necochea, 2007; Kagitcibasi ym., 2009; van Tuijl ym., 2001). FHille-ohjelma perustuu tausta-ajatukseen, että vanhemmat välittävät lastensa koulutuksesta ja mikäli heille annetaan mahdollisuus, he ovat valmiita myös panostamaan siihen. FHille-ohjelma antaa välineitä tähän.

Menetelmän tavoitteet ja vastemuuttajat

FHille-ohjelman tavoitteena on edistää lasten hyvinvointia, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä iloisen leikin ja tekemisen, vuorovaikutuksen ja pohdiskelun kautta. FHille-ohjelma valmistaa lasta pitkällä aikavälillä tulevaan koulunkäyntiin. Tavoitteena on, että samalla vanhempi pääsee myös osalliseksi lapsensa tapaan ajatella ja oppia.

FHille-ohjelman päävasteena ovat lapsen oppimisen edellytykset eli lapsen itsetunto sekä sosiaaliset, kognitiiviset (mm. kielelliset taidot) ja motoriset taidot. Päävasteita ovat myös lasten tunne- ja vuorovaikutustaidot.

FHille-ohjelman toissijaisena vasteena on tukea vanhemman aktiivista osallistumista ja kokemusta siitä, että hän on tärkeä voimavara lapselle. Toissijaisiin vasteisiin kuuluu myös maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutuminen.

Teoriaperusta

FHille-ohjelman taustalla ovat kehityspsykologiset teoriat, esimerkiksi Piaget'n ja Vygotskyn teoriat lapsen ja ajattelun kehityksestä. Ajatuksena on, että lasten kehitystä tulee vahvistaa monipuolisesti sekä tukea erilaisia oppimisen muotoja ja reittejä. Ohjelmassa on huomioitu, että oppiminen rakentuu aina aiemmin opitun päälle. Ohjelman taustalla ovat myös tutkimustulokset siitä, että kannustavalla kotiympäristöllä ja

vanhempien osallisuudella voidaan vaikuttaa myönteisesti lasten kouluasuoriutumiseen (Leino ym., 2023). Ohjelmassa keskeisellä sijalla on perheen yhdessä toimiminen sekä perheenjäsenten välisten suhteiden ja vuorovaikutuksen vahvistaminen. Ohjelman teoreettiseen perustaan kuuluu vahvasti myös Aaron Antonovskyn salutogeeninen malli (Antonovsky, 1979). Malli korostaa koherenssin kokemusta, joka jakautuu ymmärrettävyyteen, hallittavuuteen ja merkityksellisyyteen. FHille-ohjelmassa koherenssin kokemusta pyritään luomaan monin eri tavoin, kuten tukemalla lapsen kouluvalmiuksia, korostamalla merkityksellisyyttä sekä luomalla vanhemmille ja koko perheelle yhteisiä rutiineja koulun aloituksen tueksi. Laajemmin teoreettista perustaa on avattu esimerkiksi Hippy International -ohjelman nettisivuilla (<https://hippy-international.org/>).

Ydinelementit ja joustavuus

FHille-ohjelman keskeiset elementit eivät hahmotu täysin selkeästi menetelmän kuvauksesta. FHille-ohjelman materiaali on vanhemmille konkreettinen käytännön työkalu, jolla on mahdollista tukea lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä sekä vahvistaa vanhempien ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Ohjelman materiaaleja voidaan käyttää vain osittain, kokonaisuudessaan tai pitkäkestoisemmin riippuen perheen tarpeista. FHille-ohjaajat pyrkivät vastaamaan yksilöllisesti perheiden tarpeisiin ja muokkaamaan ohjelmaa perheen resurssien mukaan.

Menetelmän muokkaus

Menetelmä on muokattu Hippy International- ja tanskalaisesta HippHopp-menetelmistä. Kuvauksesta ei täysin hahmotu, mitä menetelmän adaptointi on pitänyt sisällään, eli millaisia muokkauksia FHille-ohjelmaan on tehty.

Toteuttajat

FHille-ohjelman ohjaajien taustakoulutus kasvatus-, sosiaali- ja terveystieteiltä, erityisesti varhaiskasvatuksesta ja sosiaali- ja perhetyöstä, on toivottavaa. FHille-ohjaajana toimiva on käynyt FHille-ohjaajakoulutuksen.

Toteutustavat

FHille-ohjelma on strukturoitu ohjelma, joka kestää noin 30 viikkoa. Ohjelma on tarkoitettu lukuvuoden mittaiseksi: ohjelma alkaa syyskuussa ja päättyy toukokuussa. FHille-ohjelma on suunniteltu aloitettavaksi vuosi ennen koulun aloitusta, mutta ohjelma voidaan tarvittaessa aloittaa jo ennen esikouluvuotta, jolloin lapsen ja perheen tukeminen on pitkäaikaisempaa. Perheet voivat harkinnanvaraisesti osallistua ohjelmaan kahdenkin lukuvuoden ajan. Ohjelmassa vanhemmat varaavat säännöllisesti (noin 2–5 kertaa viikossa) aikaa ohjelman harjoitukseen. Perheet saavat tarvittavat materiaalit FHille-ohjaajilta, ja lukukauden aikana ohjelmassa mukana oleville perheille järjestetään etätapaamisia ohjaajien kanssa. Ohjelman sisältöjä (esim. kielen kehitys, motorinen kehitys, sosiaaliset taidot, kokemukset myönteisestä vuorovaikutuksesta) käsitellään erilaisten lapsia kiinnostavien teemojen kautta. Perheiden osallistuminen ohjelmaan perustuu vahvasti vapaaehtoisuuteen ja ohjelma pyritään tarjoamaan kaikille esimerkiksi varhaiskasvatuksen tai sosiaalityön kautta ohjelmasta kuulleille ja siitä kiinnostuneille perheille.

Keinot

FHille-ohjelmassa leikin, hauskan ja mielekkään tekemisen kautta lapsen oppimisvalmiudet ja taidot voivat kehittyä ja lapsen on mahdollista saada myönteisiä oppimiskokemuksia. Ohjelman päivittäiset sisällöt

pohjautuvat valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan. Sisältöjä käsitellään erilaisten lapsia kiinnostavien teemojen kautta, ja materiaalin on tarkoitus olla perheille helposti saavutettavaa, kevyen tuntuista ja hauskaa. Ohjelman sisällöt on jaoteltu vaatimuksiltaan kolmitasoisesti ja uusi taso perustuu aina alempiin tasoihin sekä syventää aiemmin opittua. Lisäksi ohjelman sisällöillä ja tapaamisilla pyritään ohjaamaan perhettä yhdessä toimimiseen sekä vahvistamaan perheenjäsenten välisiä suhteita ja vuorovaikutusta. Ohjelma on rakennettu niin, että siihen osallistuminen olisi perheille merkityksellistä ja käytännönläheistä. Ohjelma pyrkii luomaan perheelle lisäksi yhteisiä rutiineja koulun aloittamisen tueksi.

Opas ohjaajille

FHille-ohjaajat saavat käyttöönsä FHille-ohjaajan käsikirjan (Finholm, 2021).

Materiaalit menetelmän saajille

FHille-ohjelmaan osallistuvat perheet saavat kirjat lainaksi ja muut tarvittavat materiaalit omaksi työskentelyyn. Materiaaleihin kuuluu tehtävivihkoja lisämateriaaleineen, rekvisiittaa (kuten pyykkipoikia, ilmapalloja, hyppynaru, askartelumateriaalia), pehmoleluja sekä FHille-tarvikerasia (erilaisia tarvikkeita työskentelyyn, esim. kyniä, vesivärejä, sakset, paperia). Lisäksi ohjelman internet-sivuilla on saatavilla materiaaleja, kuten äänitiedostoja (Pähkinän kirjeet). Ohjelman läpikäytyään perheet saavat diplomit. Kaikki materiaalit ovat perheille maksuttomia.

Kustannukset

FHille-ohjelmaan osallistuminen on perheille maksutonta. Ohjelman ylläpitäjä vastaa materiaalikustannuksista (mm. lelut ja askartelumateriaalit), painokulut, kirjat, matkakustannukset sekä palkkakulut (1 henkilötyövuosi). Suoria kustannuksia ohjelman käyttöönottajille ei ole. Epäsuoria kustannuksia ovat palkkakustannukset tiiminvastaavalle, joka työskentelee FHille-ohjelman parissa sekä tilavuokrat.

Ohjaajien koulutus

FHille-ohjaajakoulutukseen voivat hakea kaikki kasvatus-, sosiaali- ja terveysalojen ammattilaiset, jotka ovat kiinnostuneita ohjelmasta. Suurin osa koulutukseen osallistujista on ollut kasvatusalalla. Koulutus kestää puolikkaan tai yhden kokonaisen päivän sekä sisältää lisäksi ohjausta paikalla. Koulutuksesta ja sen sisällöistä vastaavat FHille-toiminnasta ja sen kehittamisestä Suomessa vastanneet asiantuntijat Folkhälsanilla. Folkhälsanin FHille-ohjelman koordinaattori vastaa ohjaajien tuesta sekä materiaalin jakamisesta ohjaajille. Koulutus käsittelee FHillen teoreettista taustaa, ohjelman käytännön toteutusta ja materiaaleja. Osallistujat saavat koulutuksesta ohjelman suomalaisten kehittäjien laatimaa kirjallista materiaalia, joka liittyy ohjelman toteutukseen.

Palautetta koulutuksesta kerätään sekä koulutuspäivän jälkeen muutamilla kysymyksillä että ohjaajien tapaamisilla vuoden aikana. Koulutuksen käyneet sertifioidaan FHille-ohjelman ohjaajiksi.

Vapaaehtoista lisäkoulutusta ja vertaistukea FHille-ohjaajille järjestetään etäyhteydellä ohjelman aikana (5 krt/lukuvuosi).

Tutkimuskysymys

Onko FHille-ohjelmalla näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta lapsen itsetunnon ja sosiaalisten, kognitiivisten ja motoristen taitojen vahvistumiseen tai lapsen tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistumiseen suomalaisessa kontekstissa? Toissijaisesti, onko FHille-ohjelmalla näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta vanhemman aktiiviseen osallistumiseen tai kokemukseen tärkeänä voimavarana olemisesta lapselle?

Aineisto ja ohjelmat

Kirjallisuushakua ohjasi kysymys: Mitä tutkimusta FHille-ohjelmasta on tehty?

Hakustrategia ja tiedonlähteet

Hakustrategian muodostamisessa käytettiin kartoitettaville kirjallisuuskatsauksille tyypillistä populaatio, konsepti ja konteksti (PCC) -strategiaa (Peters ym., 2020), josta konteksti jätettiin pois hakutulosten liiallisen rajaamisen välttämiseksi:

P = vanhemmat ja pienet lapset

C = FHille

Hakusanat muodostettiin PCC-strategian mukaisesti yhdistämällä kaksi PCC:n osa-aluetta (P+C). Kiinnostuksen kohteena ovat ensisijaisesti vaikuttavuustutkimukset, joiden tuloksissa on raportoitu muuttujia lasten oppimisen edellytyksiin (esim. lapsen itsetunto, sosiaaliset-, kognitiiviset- ja motoriset taidot). Mukaan otetaan kuitenkin myös muilla asetelmilla tehtyjä tutkimuksia kuin vaikuttavuustutkimuksia, minkä vuoksi hakustrategia on PCC:n mukainen.

Kirjallisuushaku toteutettiin 13.8.2024 systemaattisena hakuna seuraaviin tietokantoihin: MEDLINE, APA PsycInfo, CINAHL, ERIC, Scopus ja Web of Science. Lisäksi suomenkielisiä viitteitä haettiin Finna.fi-hakupalvelusta 30.8.2024. Hakustrategia on nähtävissä liitteessä 1.

Ennalta määritetyt mukaanottokriteerit tutkimuksille

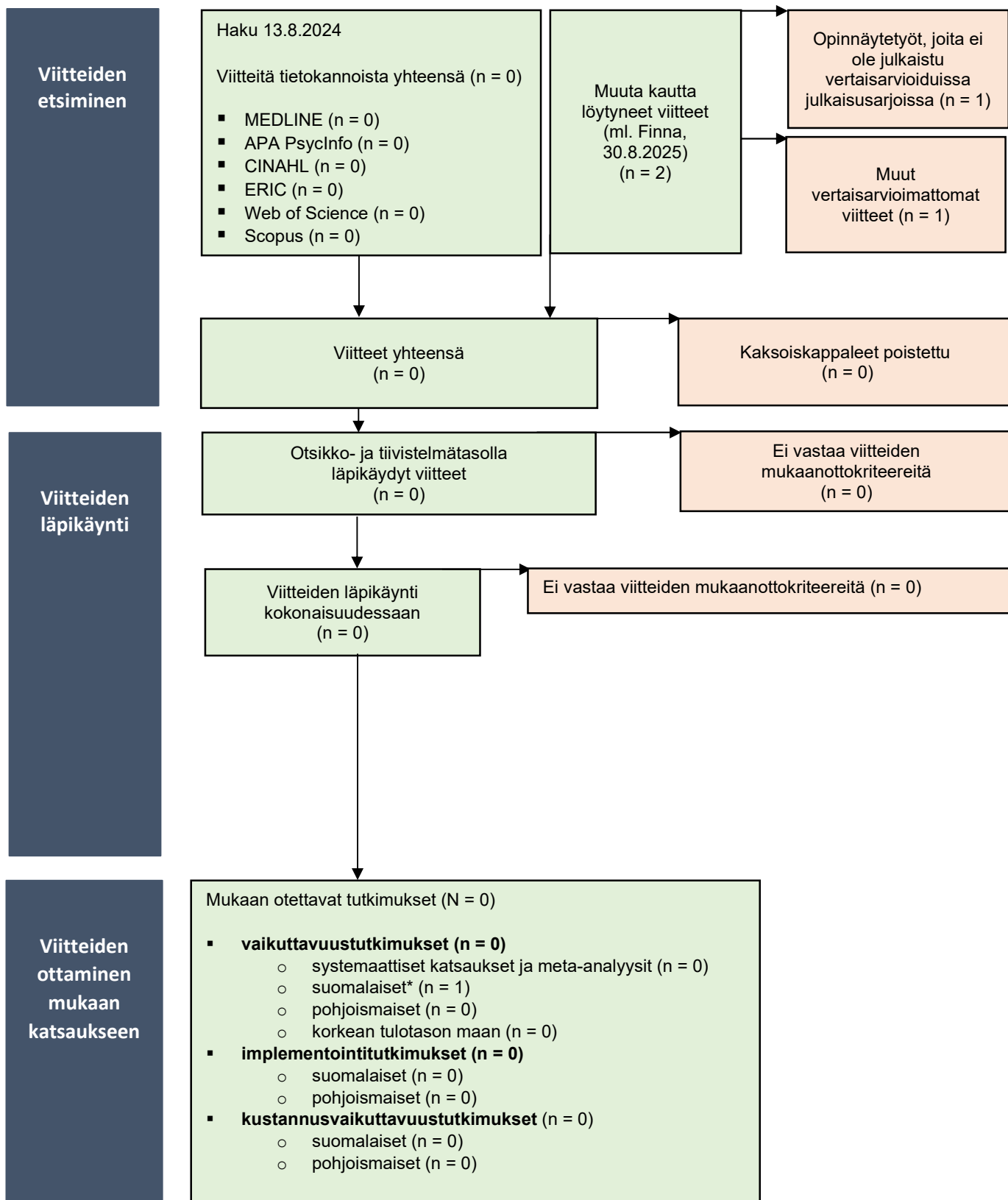
- Tutkimuksen kohderyhmä on oikea.
- Menetelmän vaikuttavuutta on tutkittu Maailman pankin korkean tulotason maassa.
- Menetelmän implementointia on tutkittu Suomessa tai muussa Pohjoismaassa.
- Menetelmän kustannusvaikuttavuutta on tutkittu Suomessa tai muussa Pohjoismaassa.
- Tutkimus on vertaisarvioitu alkuperäistutkimus tai niistä koostuva systemaattinen katsaus tai meta-analyysi.

Ennalta määritetyt poissulkukriteerit tutkimuksille

- Tutkimuksen kohderyhmä on väärä.
- Vaikuttavuustutkimus on tehty Maailman pankin matalan tai keskitason tulotason maassa.
- Implementointitutkimus on tehty muualla kuin Suomessa tai muussa Pohjoismaassa.
- Kustannusvaikuttavuustutkimus on tehty muualla kuin Suomessa tai muussa Pohjoismaassa.
- Kyseessä on vertaisarvioimaton tutkimus, pääkirjoitus tai kommentaari.

Tutkimusten valinta

Liitteen 1 mukaisella hakustrategialla saatiin yhteensä 0 viitettä. Finna.fi-hakupalvelun kautta löytyneitä viitteitä oli 2. Kaksoiskappaleiden (n = 0) poiston jälkeen jäljelle jäi 2 viitettä. Otsikkojen ja tiivistelmien läpikäynnin jälkeen kokotekstivaiheen tarkasteluun jäi 0 viitettä. Haun eteneminen on kuvattu vuokaaviossa (Kuvio 1). Tutkimusten valinta toteutettiin ennalta määritettyjen mukaanotto- ja poissulkukriteerien perusteella. Otsikko- ja tiivistelmätason kävi läpi yksi tutkija, joka konsultoi epäselvissä tilanteissa toista tutkijaa.

Kuvio 1. Vuokaavio FHille-ohjelman systemaattisen kirjallisuushaun viitteiden valinnasta (Page ym., 2021)

Menetelmätietokannat

Kirjallisuushaun lisäksi tehtiin haku keskeisiin psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuutta arvioiviin menetelmätietokantoihin. Haetut menetelmätietokannat olivat ruotsalainen Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), norjalainen Ungsinn ja isobritannialainen Early Intervention Foundation (EIF) Guidebook sekä yhdysvaltalaiset Blueprints for Healthy Youth Development ja California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare (CEBC). FHille-ohjelmaa ei ollut arvioitu missään edellä mainituista tietokannoista.

Tulokset

Kuvauksen arviointi

FHille-ohjelma on hyvin kuvattu menetelmä. Menetelmän kohderyhmä, ilmiö, tavoitteet ja vastemuuttajat sekä teoriaperusta on kuvattu riittävällä tarkkuudella. Kuvaus siitä, kuka voi toteuttaa menetelmää sekä miten ja millaisin keinoin, on riittävä. Kuvauksessa kerrotaan, että toteuttajat saavat käsikirjan ja menetelmän saajat erilaisia materiaaleja. Ohjelman ydinelementtejä ei ole saaduissa materiaaleissa kuvattu riittävän tarkasti ja jää avoimeksi, mitkä ovat ne ohjelman keskeisimmät sisällöt, joiden vähintään tulisi toteutua, ja missä saa joustaa. Kuvauksen perusteella ohjelmaan voi sisältyä runsaasti joustavuutta. Menetelmä on adaptoitu Hippy International- ja tanskalaisesta HippHopp-menetelmästä, mutta tarkkaa kuvausta muokkauksista ei löydy. Taulukossa 1 on FHille-ohjelman oppaaseen ja muihin materiaaleihin perustuva arvio menetelmän kuvauksesta.

Taulukko 1. FHille-ohjelman kuvauksen arviointitaulukko

Ohjelman kuvauksen ulottuvuus	Ei kuvattu lainkaan	Kuvattu, mutta ei riittävästi	Kuvattu riittävästi
Ohjelman ydinsisältö			
Kohderyhmä	☐	☐	☒
Ilmiö	☐	☐	☒
Tavoitteet ja vastemuuttajat	☐	☐	☒
Teoriaperusta	☐	☐	☒
Ydinelementit ja joustavuus	☐	☒	☐
Menetelmän muokkaus	☐	☒	☐
Ohjelman käyttö			
Toteuttajat	☐	☐	☒
Toteutustavat	☐	☐	☒
Keinot	☐	☐	☒
Materiaalit ja kustannukset			
Opas toteuttajille	☐	☐	☒
Materiaalit ohjelman saajille	☐	☐	☒
Kustannukset	☐	☐	☒

Vaikuttavuusnäytön arviointi

Kirjallisuudessa ei löytynyt Maailman pankin korkean tulotason maan vaikuttavuustutkimusta.

Käyttöönoton tuen arviointi

Ohjelman käyttöönoton tuen on arvioitu toteutuvan viidessä osa-alueessa yhdeksästä, eli käyttöönoton tuki on tyydyttävää. Arviointi on esitetty taulukossa 2. Ohjelmalle on kohderyhmä, joka tunnustetaan varhaiskasvatuksessa tai sosiaalityön perhetyössä, mutta poissulkukriteereitä ei ole. Ohjaajien pätevyysvaatimuksien voidaan katsoa olevan riittävällä tavalla määritettyjä, vaikka selkeyttämisen varaa on hieman, sillä ohjaajien taustakoulutuksen ja ohjelmakohtaisen koulutuksen kuvataan olevan toivottavaa muttei pakollista, eikä muita vaatimuksia ole kuvattu. Folkhälsan järjestää koulutusta FHille-ohjaajiksi haluaville useita kertoja vuodessa, joten valmiuden ohjaajien koulutukseen voidaan katsoa toteutuvan hyvin. Folkhälsan tarjoaa tukea ja on yhteydessä säännöllisesti FHille-ohjelmaa käyttävien yksiköiden kanssa. Lisäksi

vapaaehtoista lisäkoulutusta ja vertaistukea tarjotaan FHille-ohjaajille ohjelman aikana (5 krt / lukuvuosi). Sertifiointimenettelyjä ei ole ohjelmassa kuvattu riittäväällä tavalla. Sertifiointimenettelyjen kuvauksesta tulisi selvittää, millainen sertifiointiprosessi on kokonaisuudessaan: onko koulutus pakollinen ja kuuluuko siihen esimerkiksi pätevyyttä ylläpitävää jatkokoulutusta tai taitojen testausta? Arviointiperusteiden mukaan vaatimus koulutuksesta voi olla osana sertifiointimenettelyä, mutta toive siitä, että ohjaajat olisivat käyneet koulutuksen ei yksin riitä siihen, että osa-alueen voitaisiin katsoa täyttyvän.

Ohjelman käyttöä ja tyytyväisyyttä seurataan haastatteluin ja kyselylomakkein, joita kerätään ohjelman lopuksi ohjaajilta ja vanhemmilta. Vanhemmilta kysytään esimerkiksi yhteistyön sujumisesta ohjaajan kanssa sekä siitä, miten odotukset ohjelman suhteen ovat toteutuneet. Kerätty palaute toimii työkaluna ohjelman kehittämisessä. Lisäksi lapsilta kerätään palautetta heidän kokemuksistaan ohjelman jälkeen. Lapsia tai heidän kouluvalmiuksiaan tai -suoriutumistaan ei arvioida osana ohjelmaa. Ohjelman toteuttaja ei kuvaa riittäväällä tavalla välineitä, joiden avulla hän voi seurata yksittäisen ohjelman saajan edistymistä ja tutkia ohjelmasta hyötymistä ja tyytyväisyyttä. Toistotarkkuuden varmentamisesta ei löydy tietoa.

Taulukko 2. FHille-ohjelman käyttöönoton tuen arviointitaulukko.

	Onko ohjelman kannalta			
	olennainen?		Toteutuuko?	
Käyttöönoton tuen vauhdittajat	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Kohderyhmä				
1. Kohderyhmän rekrytoiminen	☒	☐	☒	☐
Koulutus				
2. Pätevyysvaatimukset	☒	☐	☒	☐
3. Kouluttaminen	☒	☐	☒	☐
4. Pätevöityminen	☒	☐	☐	☒
Tuki, ohjaus ja dokumentaatio				
5. Tuki	☒	☐	☒	☐
6. Ohjaus	☒	☐	☒	☐
7. Seurannan ja ylläpidon välineet	☒	☐	☐	☒
8. Toistotarkkuuden varmentaminen	☒	☐	☐	☒
Yhteensä	8		5	
Käyttöönoton tuki	5/8			

Pohdinta

Menetelmäarvio

FHille-ohjelma on hyvin kuvattu ja teoreettisesti perusteltu ohjelma, josta ei löytynyt kirjallisuushaussa korkean tulotason maiden vaikuttavuustutkimuksia. Ohjelma saa kokonaisarvion 1/5.

FHille-ohjelma on kuvattu hyvin ohjelman käsikirjassa (Finholm, 2021), verkkosivuilla sekä ohjelman ylläpitäjän Folkhälsanin tarjoamissa materiaaleissa. Ohjelman vaikutusmekanismit perustuvat muun muassa kehityopsykologisiin teorioihin ja salutogeeniseen malliin. Ohjelman käyttöönoton tuki toteutuu riittävällä tavalla annettuun kokonaisarvioon suhteutettuna.

Kehitettävää FHille-ohjelmassa on vielä ohjelman ydinelementtien kuvaamisessa, keskeisten elementtien suhteuttamisessa joustavuuteen sekä adaptoinnin kuvaamisessa. FHille-ohjelma kuvataan hyvin joustavana, mutta vaarana on, että ohjelmalle keskeisistä elementeistä on tällöin vaikea pitää kiinni. Ohjelman käyttöön ja joustavuuteen eri kohderyhmille liittyvät tiedot vaikuttavat jäävän jossain määrin puutteellisiksi, vaikka kohderyhmien vaatimukset saattavat poiketa toisistaan. Ensisijaisten vasteiden lisäksi ohjelmalla pyritäänkin esimerkiksi tukemaan maahanmuuttajataustaisten perheiden kotoutumista. Muutoin kattavan kuvauksen avulla osallistumista miettivien vanhempien ja menetelmän mahdollisten käyttöönottajien on sujuvaa arvioida, sopiiko menetelmä heidän tarpeisiinsa.

FHille-ohjelman käyttöönoton tuki toteutuu yli puolessa vaadituista kohdista ja on tyydyttävällä tasolla. Muun muassa ohjelman kohderyhmä ja sen saavuttaminen, ohjaajien pätevyysvaatimukset ja valmius ohjaajien koulutukseen ovat kuvattuina selkeästi ja toteutuvat riittävällä tavalla. Kuvauksessa voisi tarkemmin kertoa, millaisia välineitä toistotarkkuuden seurantaan tarjotaan. Hyvää on se, että sekä vanhempien että lapsen tyytyväisyyttä ohjelmaan seurataan jossain määrin kyselyillä ja haastatteluilla. Seuranta voisi kohdistua vielä selkeämmin ohjelman vasteisiin. Ohjelman vasteiden seuranta saattaisi tarjota tärkeää tietoa ohjelman toteuttajille ja mahdollisille käyttöönottajille sekä mahdollistaa tulevaisuudessa vertaisarvioitun tutkimuksen tekemisen. Toistotarkkuuden varmentamisesta ja tarkemmista ohjaajien sertifiointimenettelyistä ei löydy tietoa.

FHille-ohjelma jää seuraavalta tasolta 2, sillä ohjelmasta ei ole tehty vertaisarvioitua tutkimusta.

Tiedoksi annettavat tutkimukset

Vuonna 2019 Folkhälsan tilasi SROI-analyysin, joka pohjautui FHille-ohjelmaan vuosina 2017 ja 2018 osallistuneisiin perheisiin (190 perhettä). SROI eli Social Return on Investment (<https://sroimenetelma.wordpress.com/>) on ohjelma, jonka avulla arvioidaan rahamääräisesti organisaation tai projektin sosiaalisia, terveydellisiä ja ympäristöllisiä vaikutuksia. Metodi perustuu arviointitutkimuksen, sosiaalisen tilinpidon ja kustannus-hyötyanalyysin periaatteille. Ennusteeksi todettiin jokaista satsattua euroa kohden hyödyn olevan 1,41 euroa (1 €: 1,41 €). SROI-analyysiä ei kuitenkaan voida lukea vaikuttavuus- tai implementointitutkimukseksi.

Kansainvälisestä Hippy International -ohjelmasta on tehty vertaisarvioitua vaikuttavuustutkimusta, ja ohjelman vaikutuksista on saatu myönteisiä tuloksia (Baker ym., 1998; Necochea, 2007; Kagitcibasi ym., 2009; van Tuijl ym., 2001). Tutkimustuloksia ei voi suoraan soveltaa FHille-ohjelmaan, koska ohjelmien sisällöt poikkeavat olennaisilta osiltaan toisistaan.

Vahvuudet ja heikkoudet

Menetelmäarvion vahvuutena on, että sen pohjalta voidaan osoittaa FHille-ohjelman olevan hyvin kuvattu ja teoreettisesti perusteltu ohjelma. Ohjelma on ollut pitkään toiminnassa, ja siihen on osallistunut jo lähes 1 300 perhettä. FHille-ohjelman käyttöönoton tuki toteutuu, ja ohjelmasta tehdyn SROI-analyysin ennusteen mukaan jokaista ohjelmaan satsattua euroa kohden hyöty on 1,41 euroa (1 €:1,41 €). Menetelmäarvion vahvuutena on myös, että sen avulla löydettiin kehityskohtia ohjelman kuvauksessa sekä käyttöönoton tuessa. Esimerkiksi ohjelman keskeisiä elementtejä saattaisi olla hyödyllistä selkeyttää ja toistotarkkuuden varmentamiseen panostaa.

Ohjelma-arvion heikkoutena on, ettei FHille-ohjelmasta löytynyt vertaisarvioitua tutkimusta, eikä ohjelman vaikuttavuudesta voida näin ollen tehdä päätelmiä. Menetelmäarvio ei siis varsinaisesti kerro menetelmän vaikuttavuudesta, vaan vaikuttavuusnäytön määrästä ja laadusta tai sen puutteesta.

Johtopäätökset ja jatkotutkimus

FHille-ohjelma on hyvin kuvattu ja teoreettisesti perusteltu menetelmä, jolla on paljon vahvuuksia ja joitain kehittämiskohtia ohjelman kuvauksen sekä käyttöönoton tuen osalta. Jatkossa olisi tärkeää toteuttaa ohjelmasta vertaisarvioitua tutkimusta. Ohjelmasta, joihin FHille-ohjelma perustuu, on tehty vaikuttavuustutkimusta ja saatu myönteisiä tuloksia kouluvalmiuksiin liittyen (Baker ym., 1998; Necochea, 2007; Kagitcibasi ym., 2009; van Tuijl ym., 2001). Ne kannustavat myös FHille-ohjelman tutkimiseen.

Kirjoittajat

PsM, psykologi, Vilja Seppälä

VTM, väitöskirjatutkija, Sara Tani, Helsingin yliopisto

Sidonnaisuudet

Ei sidonnaisuuksia

Avainsanat

FHille-ohjelma, kouluvalmius, leikki-ikäiset, perheet

Lähteet

- Antonovsky, A. (1979). Health, stress, and coping. New perspectives on mental and physical well-being, 12-37. Jossey-Bass.
- Baker, A. J. L., Piotrkowski, C. S. & Brooks-Gunn, J. (1998). The effects of the home instruction program for preschool youngsters on children's school performance at the end of the program and one year later. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(4), 571–86. [https://doi.org/10.1016/S0885-2006\(99\)80061-1](https://doi.org/10.1016/S0885-2006(99)80061-1)
- Finholm, S. (2021). FHille : att leka fram samspel och lärande. Folkhälsan.
- Kagıtcıbası, C., Sunar, D., Bekman, S., Baydar, N. & Cemalcılar, Z. (2009). Continuing effects of early enrichment in adult life: the Turkish early enrichment project 22 years later. *Applied Developmental Psychology*, 30, 764–779. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2009.05.003>
- Leino, K., Sirén, M., Nissinen, K. & Puhakka, E. (2023). Puoli tuntia lukemista: Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2021). *Koulutuksen tutkimuslaitos, Tutkimuksia*, (37). <https://doi.org/10.17011/ktl-t/37>
- Lombard, A. D. (1994). *Success Begins at Home: The Past, Present and Future of the Home Instruction Program for Preschool Youngsters*, 8. Dushkin Publishing Group, Inc.
- Merikukka, M., Backman, H., Heikkilä, L. & Kurki, M. (2025). Lasten ja nuorten mielenterveyttä edistävien psykososiaalisten menetelmien vaikuttavuus – Opas näytön systemaattiseen arviointiin. *Itlan oppaat ja käsikirjat 2025:1*.
- Necoechea, D. (2007). Children at-risk for poor school readiness: The effect of an early intervention home visiting program on children and parents. *Dissertation abstracts international section A: Humanities and Social Sciences*, 68 (6-A), 2311.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., ... & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ (Clinical research ed.)*, 372, n71. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Peters, M., Godfrey, C., Mclnerney, P., Munn, Z., Tricco, A. & Khalil, H. (2020). Scoping reviews (2020 version). Teoksessa E. Aromataris & Z. Munn (toim.), *Joanna Briggs Institute reviewer's manual*, JBI. <https://doi.org/10.46658/JBIMES-20-12>
- van Tuijl, C., Leseman, P. M. & Rispen, J. (2001). Efficacy of an intensive home-based educational intervention programme for 4- to 6-year-old ethnic minority children in the Netherlands. *International Journal of Behavioral Development*, 25(2), 148–159. <https://doi.org/10.1080/01650250042000159>

Liite 1. Hakukriteerit tietokannoittain

MEDLINE & APAPsycInfo (Ovid)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P (all fields)	child* OR boy* OR girl* OR pediatric* OR paediatric* OR preschool* OR pre-school* OR toddler* OR minor* OR underage* OR kid* OR parenting or parent* or caregiver* or "parent-child relation*" or "parent child relation*" or mother* or father* or parent-child* or carer* or caregiver* or guardian* or mother-child* or father-child*	7 577 599
C (all fields)	FHille	0
P AND C		0

CINAHL & Eric (EBSCO)

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	child* OR boy* OR girl* OR pediatric* OR paediatric* OR preschool* OR pre-school* OR toddler* OR minor* OR underage* OR kid* OR parenting or parent* or caregiver* or "parent-child relation*" or "parent child relation*" or mother* or father* or parent-child* or carer* or caregiver* or guardian* or mother-child* or father-child*	1 991 895
C	FHille	0
P AND C		0

Web of Science

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	child* OR boy* OR girl* OR pediatric* OR paediatric* OR preschool* OR pre-school* OR toddler* OR minor* OR underage* OR kid* OR parenting or parent* or caregiver* or "parent-child relation*" or "parent child relation*" or mother* or father* or parent-child* or carer* or caregiver* or guardian* or mother-child* or father-child*	6 848 787
C	FHille	0
P AND C		0

Scopus

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
P	child* OR boy* OR girl* OR pediatric* OR paediatric* OR preschool* OR pre-school* OR toddler* OR minor* OR underage* OR kid* OR parenting or parent* or caregiver* or "parent-child relation*" or "parent child relation*" or mother* or father* or parent-child* or carer* or caregiver* or guardian* or mother-child* or father-child*	7 377 393
C	FHille	0
P AND C		0

Finna

Haun osa-alue	Hakulausekkeet	Hakutulosten määrä
C	FHille	2

Liite 2. Menetelmäarviotasot ja kasaantuvat vaatimukset tasoilla 1–5. Lisätietoja arviointioppaan luvusta Menetelmäarvio (Merikukka ym., 2025, s. 32).

Menetelmäarvioluokka	Menetelmäarviotaso			Kasaantuva kehitys menetelmäarviotasolla
	Numeerinen	Sanallinen suomeksi	Sanallinen englanniksi	
		Kielteisiä vaikutuksia	<i>Negative effects</i>	• Vähintään tutkimusnäyttöä menetelmän kielteisistä vaikutuksista on olemassa jonkin vastemuuttujan osalta. Noudatettava varovaisuusperiaatetta.
		Ei vaikutusta	<i>No effect</i>	• Vertaisarvioitua riittävää vaikuttavuusnäyttöä siitä, että menetelmällä ei ole vaikuttavuutta.
Kuvattu ja teoreettisesti perusteltu menetelmä	1	Kuvattu ja teoreettisesti perusteltu	<i>Described and theoretically based</i>	• Menetelmä on kuvattu tyydyttävästi. • Menetelmästä on enintään vertaisarvioimatonta tutkimusta (esim. opinnäytetyöt).
	2	Jonkin verran tutkimusta	<i>Some research</i>	• Menetelmästä on olemassa vertaisarvioitua tutkimusta (esim. laadulliset tutkimukset ja tyytyväisyystutkimukset), mutta vaikuttavuustutkimusta ei ole tai se ei ole laadultaan riittävää.
Lupaava menetelmä	3	Tuloksellisuus- tai vaikuttavuustutkimusta	<i>Outcome or effectiveness studies</i>	• Menetelmästä on vertaisarvioitua ennenjälkeen-tutkimusta ryhmän sisäisesti tai ryhmien välillä.
Vaikuttava menetelmä	4	Hyvää vaikuttavuustutkimusta	<i>Satisfactory effectiveness studies</i>	• Menetelmästä on opas, jossa menetelmä on kuvattu hyvin. • Menetelmästä on vaikuttavuustutkimusta, jossa menetelmää verrataan luotettavaan vertailu- tai kontrolliryhmään.
	5	Vahvaa vaikuttavuustutkimusta	<i>Strong effectiveness studies</i>	• Menetelmällä on kotipesä, joka tarjoaa käyttöönoton tukea.

- **Kuvattu ja teoreettisesti perusteltu menetelmä:** Menetelmän mukaanottokriteerit arviointiin täyttyvät. Menetelmällä voi olla vaikuttavuutta, mutta riittävä tutkimus- ja vaikuttavuusnäyttö puuttuu.
- **Lupaava menetelmä:** Menetelmästä on tuloksellisuustutkimusta, alustavaa vaikuttavuustutkimusta tai ei riittävää vaikuttavuustutkimusta, jotta menetelmäarvio ylittäisi tasolle 4.
- **Vaikuttava menetelmä:** Menetelmä tuottaa hyötyä tai lisäarvoa asiakkaalle tai potilaalle vertailuryhmään verrattuna (menetelmän tavoitteen mukaisessa ilmiössä, mittarissa tai vastemuuttujassa) (mukaien esim. Malmivaara, 2023).